

18.

Ismeretszerzés másképp – a játékos felfedezés tanösvénye

2014.

8-9.

SZÁM

MAGYAR KÖZOKTATÁS

ROMÁNIAI MAGYAR OKTATÁSI FIGYELŐ 2014. AUGUSZTUS–SZEPTEMBER • 8-9. SZÁM

Fotó • Fülöp Zoltán

ISSN 2065-9725

Beszélgetés Fóti Péter Bécsben élő oktatásfilozófussal

A demokratikus szabad iskola apostola

Fóti Pétert legtöbbször talán a summerhilli demokratikus magániskola magyar népszerűsítőjeként ismerik – a témában könyve és számos írása jelent meg. Bár nem titkolja, hogy Summerhill-t tartja a legjobb modellnek, más alternatív tanulási módokat is elfogad. Szemléletének középpontjában a gyermek áll, akit hite szerint az igazi szabadság nevel lélekben erőssé, életrevalóvá. Bár Bécsben él, évente több alkalommal tart előadásokat magyar nyelvterületen, gondolatait pedig internetes konferenciákon és a világháló más fórumain is közzéteszi. Fóti Péterrel Budapesten beszélgettünk.

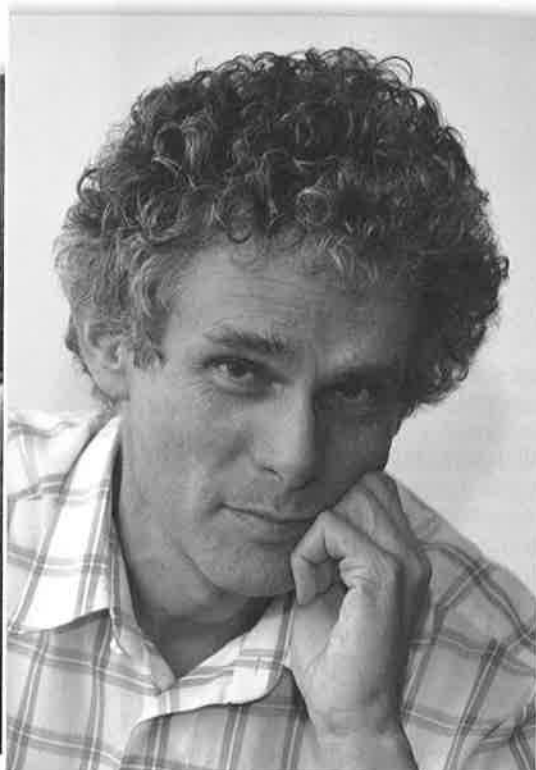
– *Vekerdy Tamás az Útmutató rebellis tanároknak című könyvedhez írt ajánlásában szenvedélyes apának és szenvedélyes gondolkodónak nevez. Te miként határozod meg magad?*

villamosmérnökké. Később esti tagozaton végeztem el a történelem szakot, ami jobban passzolt hozzám. Azt szoktam mondani, hogy oktatásfilozófiával foglalkozom. Úgy látom – és ez szívfájdalmam is –, hogy ezt kevesen művelik Magyarországon. Én nem végzek empirikus kutatásokat, inkább könyveket olvasok, és azok kapcsán fejtem ki nézeteimet.

– *Oktatásfilozófussá válásodat minden bizonnyal nagyban befolyásolta az iskolával kapcsolatos szemléleted változása. Említett könyvedben ezt írod: „Mai szemmel nagyon megválogatnám azt az állami vagy magániskolát, amelybe tanítani mennék. Mindazzal együtt szívügyem az, ami azokban az iskolákban történik, ahová nem tenném be a lábamat, és fizikai szenvedést okoz, mikor történeteket hallok az iskola világából, amelyek arról szólnak, hogy miként ölik meg a gyerek érdeklődését.”*

– Ez tényleg egy olyan mondat a könyvemben, amin nagyon sokat gondolkodtam. Eredetileg azt írtam, hogy nem dolgoznék állami iskolában, aztán hosszú vívódás után enyhítettem ezen. Ha az állami iskolák változnának, még elmennék oda tanítani. Ezzel kapcsolatban viszont a következő mondás jut eszembe: ha az állam egyszer elhatározná, hogy egy jó iskolarendszert hoz létre, akkor tartózkodna attól, hogy azt maga csinálja. Ez persze a szélsőig ki van feszítve, de végül is arról szól, hogy mekkora szerepe legyen az államnak a mi életünkben. És úgy tűnik, hogy bizonyos fokig szenvedünk attól, hogy egy mindenható állam irányítása alatt élünk, mert ez az emberi természettel kerül ellentétbe. Még a 90-es években olvastam Gombár Csaba *Politika címszavakban* című könyvét, s ez nagy hatással volt rám. Ő írta, hogy a demokráciának is és a bürokráciának is megvan a maga logikája. És az a baj, hogy

ez a bürokratikus logika, ez a nagyon felülről felépítettség jellemzi mind a három ország tanügyi rendszerét, a Romániáét, a Magyarorszáéét, de még az Ausztriáét is. Persze vannak különbségek közöttük. Számomra nagyon fontos, hogy minél autonómabb legyen az iskolarendszer. Az oktatási rendszer államisága nagyon korlátozza az iskolákat, a tanárokat, ennél fogva nagyon korlátozza a gyerekeket is. Életemben két, oktatáshoz kapcsolódó nagyobb szemléletváltás volt. Az első még 1988–89 körül, amikor a munkahelyi főnököm irodájában ráakadtam Thomas Gordon *A tanári hatékonyság fejlesztése* című munkájára. Nagyon magával ragadott, hogy az emberi kommunikációt állította a középpontba. Korábban egyáltalán nem éreztem azt, hogy lehet valami újat mondani azzal kapcsolatban, ahogyan két ember beszél egymással. Hogy lehet arra törekedni, hogy amit én mondok, azt úgy mondjam, hogy a másik el tudja fogadni, és amikor egy másik ember beszél, akkor ne csak arra gondoljak, én mit akarok, hanem arra, hogy mit akar a másik. Ez egy nagy fordulatot hozott az életembe. Épp akkortájt olvastam ezt a könyvet, amikor először jött Budapestre instruktorképzőt tartani az amerikai Gordon Intézet igazgatóhelyettese. Ezen – 24 nő mellett – egyetlen férfiként vettem részt. Aztán sok Gordon-tréninget tartottam, de miután elköltöztem Ausztriába, felhagytam ezzel. Fiam születése, 1999 után kezdtem el újra ilyen kérdések felé orientálódni. Rövid időre Jesper Juul dán családterapeuta gondolatvilágába merültem el, majd megrendeltem magamnak *A szabad gyerekkor – Summerhill példája* (Free Range Childhood) című könyvet. Ennek szerzője Matthew Appleton, aki kilenc évig dolgozott Summerhillben nevelőtanárként. Mivel mindig ő válaszolt a látogatók kérdéseire, gondolta, egyszer összefoglalja

• **Fóti Péter szemléletének középpontjában a gyermek áll, akit az igazi szabadság nevel lélekben erőssé**

– Pályaválasztás előtt nagyon sokat haboztam, mint minden gyermek abban az időben. Egyáltalán nem volt könnyű dolgunk, hiszen nehéz felvételik voltak. Filozófiára szerettem volna jelentkezni, de oda nagyon kevés embert vettek fel, így inkább villamosmérnök lettem. Három évet dolgoztam ebben a szakmában, de lélekben soha nem váltam

tapasztalatait egy könyvben is. Többször elolvastam ezt a könyvet, és legalább annyira a falhoz állított, mint annak idején Thomas Gordon.

– *Misi fiad mellett aztán már a gyakorlati oldal is előtérbe került. Ő milyen utakat jár be saját tanulmányai során?*

– Az elemi négy osztályt Misi egy Bécs melletti, alternatív pedagógiákra építő magániskolában járta, nagyon szép környezetben. Nagyon jó volt az, hogy az 1–4. osztályosok egy teremben voltak, egy közösséget alkottak, valójában tehát nem is voltak osztályok. Nagy híve vagyok minden vegyes életkorú gyerektársaságnak. Amikor a fiam elsős volt, mindjárt egy negyedikes gyerek volt a legjobb barátja. Jó az, ha a gyerek egy közösségbe érkezik, ott él, aztán elhagyja a közösséget, aminek persze van kontinuitása, hagyományrendszere.

Egy ilyen vegyes életkorú környezetben kevésbé tűnik fel, hogy melyik gyerek mikor tanul meg valamit. Nekem az a meggyőződésem, hogy Misi igazából a negyedik osztályban tanult meg olvasni. De amikor megtanult, akkor viszont élvezte az olvasást. A tanárok hajlandóak voltak elfogadni, hogy mi az ő sebessége, mi az, amiben gyorsabb, és mi az, amiben lassabb. Mi minden tanári beszélgetésen azt mondtuk, hogy mi nem sietünk. Egy ilyen beszélgetés másnapján ültem Misi egyik tanárával a kertben, és ő ezt mondta: „Fóti úr, olyat, amelyet a tegnapi mondtunk nekünk, kevesen mondanak”. Az emberek nagy része azt szeretné, hogy a gyerek minél hamarabb minél többet produkáljon. Nem nagyon hajlandók elfogadni azt, hogy a kevesebb több lehet. Azt gondolom, hogy a mechanikus írástanítás akadályja lehet az aktív írásbeliség kifejlődésének. Nem az a fontos, hogy olvasni és írni tudjon, hanem az, hogy értse, amit olvas, és ki tudja fejteni magát. Azt szoktam mondani, hogy ehhez nem vezetnek lépcsőfokok, amin sorban fel lehetne gyalogolni, mert az ember komplexen fogja fel a dolgokat.

A négy év után a feleségem kerített egy iskolát, ami úgy tűnt, hogy a korábbihoz hasonló, de kiderült, hogy nem, és Misi képtelen volt beilleszkedni az új csoportba, nem tudott mit kezdeni a világot elutasító agresszív gyerekekkel. Hét napot járt oda, utána eldugtuk otthon, és kerestük a következő iskolát. Nem találtuk, és akkor jutott eszembe az az iskola, ahol én is tanítottam egy ideig. Annak az iskolának a státútumában le van írva,

hogy a gyerekek szabadon választhatják meg tevékenységeiket, és azt komolyan is veszik. Ausztriában lehet ilyet. Ebben az iskolában a nyolcadik év végén minden gyerek kap egy kitöltetlen lepecsételt bizonyítványt, amibe beírhatja, hogy milyen jegyet szeretne. Két és fél évig járt oda Misi, aztán ott is megtörtént az, ami a szabad iskolák nagy veszélye: az

• **Túszejtés.** Fóti Péter eszmececsereje kis beszélgetőtársával

iskolában a belső hatalmat átvette egy kis csoport, amelyik az iskola tanárainak gyerekeiből és azok barátaiból állt. Aki nem abba a csoportba tartozott, annak jaj volt. Az akkori nagy gyerekek Misi ellen fordultak, és bántották, piszkálták. Misi erre reagált, ezt el is tudta nekünk mondani, mi pedig igyekeztünk neki segíteni, de az iskola vezetői ezt nem vették komolyan, és nem tettek semmit ellene. Így aztán kénytelenek voltunk elhozni Misit ebből az iskolából. De még a második év végén vettem a bátorságot és megkérdeztem, hogy elengednék-e Misit három hétre Summerhillbe. Elengedték. Nyilván nehéz volt neki újra beilleszkedni az ausztriai iskolába, mert látta, hogy Summerhillben másként, jobban működnek a dolgok.

Később egy tradicionálisabb iskolában folytatta a tanulást, majd megint elment négy hétre Summerhillbe. És ezután már ebbe az iskolába sem akart visszailleszkedni, mert a tanárok durván bántak a gyerekekkel. Ő vissza szeretett volna menni Summerhillbe. Nekem ez tetszett, de a feleségem ettől finoman szólva idegbajt kapott, és mindent megmozgatott, hogy ez ne így legyen. Végül is neki lett igaza. Misi azért harmadszor is elmehe-tett öt hétre, és egy évet otthon töltött

magántanulóként. Most ősztől egy közeli Waldorf-iskolába fog járni.

– *A másik opció a magántanulóság volt számotokra. Tehát ezt is jobbnak tartottátok, mint egy rossz iskolát...*

– Az angolszász világban régen sok gyereket neveltek otthon. Az elit körében ez szokás volt, de az utóbbi 30–

40–50 évben más emberek is döntenek úgy, hogy maguk tanítják a gyerekeiket. Kelet-Európában is lehetséges ez (Németország kivételével), de itt az állam elvárja, hogy a gyerek vizsgázzon. Tehát elengedik az iskolai mindennapokból, de rákényszerítik a vizsgát. Ez így van még Ausztriában is, ahol a szülő joga ezt deklarálni. Ausztriában bejelenti az ember, Magyarországon kéri, Romániában pedig talán még nagyon gyerekcipőben jár a dolog.

Az elmúlt egy évben én is tanultam otthon Misivel. Egy év alatt öt tárgyat tanultunk együtt, öt vizsgát velem tett le, a többit vagy a feleségemmel vagy egy-egy külső tanárral. Sok időnket elfoglalta, de azért neki is sok ideje volt önmagára, sok ideje volt mást csinálni, és magát rendesen kialudni. Én nem érzem azt, hogy bármiből kimaradt volna. Misi már tudja, hogy mit jelent azt tanulni, ami érdekel, vagy azt tanulni, amit az iskola követel, és aztán ügyis elfelejti.

– *Úgy van ez tehát, ahogyan az általad is hivatkozott Homer Lane tartja: nem azért utálja az iskolát, mert nem tud tanulni, hanem azért nem tud tanulni, mert utálja az iskolát?*

– John Holt amerikai oktatásfilozófusnak is ez volt a kiindulópontja. Ő látta a gyereket az iskolában, aki ott buta és unintelligens volt, és látta ugyanazt a gyereket kinn a játszótéren, ahol intelligens és kreatív volt. Így hát – fejtegette – ha ugyanaz a gyerek az iskolában hülyének, a játszótéren pedig intelligensnek tűnik, akkor sajnos csak azt az egy következtetést lehet levonni, hogy az iskola teszi hülyévé őt. Holt sok időt fordított annak tanulmányozására, hogy milyen stratégiákat vesznek fel a gyerekek az iskolában ahelyett, hogy tanulnának: védekeznek, bizonyítják azt, amit nem tudnak, másokat hibáztatnak, stb. Sajnos valóban ezt teszik az olyan környezetben, amelyik nem hajlandó rájuk várni, amelyik nem türelmes, és nem elég szabad. Bertrand Russell is azt mondja, hogy a gyerekek nem buták, amikor a világra jönnek, hanem tudatlanok, butává majd az iskola teszi őket.

– *Iskoláinkban sajnos még mindig a tanító és nem a tanulást segítő, facilitáló tanárok vannak többen. Könyvedben is hangsúlyozod, hogy újfajta tanítási stílusra lenne szükség. Kérlek, e helyen is adj kis útmutatót a „rebellis” tanároknak!*

– Minden tanárnak ki kell tapasztalnia, hogy hol vannak a határok az iskolában. Ha azok nagyon szorosak, talán jobb, ha a tanár keres egy megfelelőbb iskolát. Azért senki ne gondolja azt, hogy az ő feladata a legkeményebben autoriter iskola megváltoztatása, mert lehet, hogy abba belepusztul. Saját területén viszont mindenki változtathat. Az első dolog – ahogyan azt egy 2012-ben a *Tani-tani* című alternatív pedagógiai lapban publikált cikkemben is leírtam – az életterek kialakítása az osztályban. A padok kicserélése, átrendezése megoldható.

A második pont a tananyag radikális csökkentése lenne. Sokkal kevesebbé kellene tenni azt a tananyagot, ami kitölti a gyerekek életét, és szinte nem hagyja őket élni. Nem azt mondom, hogy nullává kell redukálni, de azt gondolom, hogy a gyerekek nem buták, és tudnak választani.

A harmadik pont a demokratikus struktúrák bevezetése lenne az osztályon belül, hogy bizonyos dolgokat osztálygyűlések útján oldjanak meg. Ez nem is olyan egyszerű, mint ahogyan az első pillanatban látszik. Ez egy tudomány, amit ugyanúgy elfelejtettünk, mint a füvesasszonyok füvekről való tudását. A gyerekek egy része hajlamos egy ilyen

demokratikus rendszerbe beépülni, de minden osztályban vannak olyanok, akik próbálják nevetségessé tenni a helyzetet. Ezeket a gyerekeket egy ideig távol kell tartani, vagy a tanár közvetlen irányítása alá vonni, vagy adni nekik valami más tevékenységet, ameddig ennek a közösségnek az ereje nem nő fel annyira, hogy integrálni tudja ezeket a rebellis, destruktív gyerekeket. Tehát ez egy többlépcsős folyamat, amihez tényleg tudás kell. Nem csupán arról van szó, hogy a tanár bejelenti, hogy akkortól kezdve az osztályban minden a gyerekek megosztva fog történni. Nem lehet odaadni az egész hatalmat, de meg lehet osztani azt. Az önkormányzatokat kisebb körökben is meg lehet teremteni. Hadd hozzak ide egy mostanában talált Jefferson-gondolatot. Szerinte a forradalom lénye-

„Ha ugyanaz a gyerek az iskolában hülyének, a játszótéren pedig intelligensnek tűnik, akkor sajnos csak azt az egy következtetést lehet levonni, hogy az iskola teszi hülyévé őt. Holt sok időt fordított annak tanulmányozására, hogy milyen stratégiákat vesznek fel a gyerekek az iskolában ahelyett, hogy tanulnának: védekeznek, másokat hibáztatnak, stb. ”

ge az önkormányzatiság. Ez lehet, hogy el fog bukni, és csak majd a harmadik, negyedik vagy ötödik generációban fog győzelemre jutni. Ez már a kollektív jog kérdésével kapcsolatos, mert az önkormányzatra való jog tulajdonképpen az. Ezt ugyan máshogyan fogalmazzák, de végül is arról van szó, hogy mennyire teheti meg azt egy embercsoport, hogy úgy dönt, hogy az élet bizonyos területein demokratikusan kormányozza magát. Ez hiányzik a kultúránkból. És itt jövünk vissza az államhoz: az állam mindent megszervez, és az államon kívül meg csak az egyéni emberek állnak, akiknek nincs meg az összefogásra való képességük. Mert két ember már nem kétszer annyit tud tenni, mint egy ember, hanem négyszer annyit.

Persze nemcsak a tanárok szemléletének kellene változnia, hanem a

szülők szemléletének is, mert ők is részei a rendszernek. Hadd kapcsolódjak itt Vekerdyhez, ő mindig azzal szokta kezdeni az előadását, hogy kijelenti, két szülői szemlélet létezik, az egyik megmondja, hogy ki a gyereke, a másik pedig hagyja, hogy a gyerek az legyen, aki lenni akar. Ez persze a gyakorlatban nem olyan egyszerű. A szülők viszont terelgethetik egy – általuk legjobbnak tartott – szűk úton a gyereket, vagy engedhetik egy kicsit szélesebb útra is. Olyanra, ami azért nem visz a szakadék szélére, kizárja a katasztrófák történéseit, de azért lehetőséget ad a hibázásra is. Mert végeredményben a hibáinkból tanulunk, amit nem lehet megspórolni valami rögtöni tökéletességben híve.

Ehhez a „széles mederhez” kapcsolódik két, iskolával kapcsolatos gondolatom, amelyekről már megkezdett írásaim vannak. Az egyik a summerhilli iskola gyerekeinek szocializációjáról szól. Nemrég megkérdeztem a fiantól, hogy kik a nagy gyerekek most a summerhilli iskolában. Misiből gyorsan kibukott hatnyolc név. Egy állami iskolában nem biztos, hogy egy ötödikes meg tudna nevezni ennyi nyolcadikost. Lehet, hogy Misi sem beszélt velük, de ismeri őket, mivel a nagy gyerekek fontos szerepet töltenek be az iskolában. Persze a tanárok fontos szerepet töltenek be, de a kicsi gyerekek számára a nagy gyerekek fontosak, mert nekik funkcióik vannak. A summerhilli bentlakásban például ők fektetik le a kiscsiket, és ezt nagyon élvezik. A vegyes életkorú közösségnek tehát nagyon nagy szerepe van a gyerekek fejlődésében.

A másik gondolatom az iskolai erőszakkal kapcsolatos. Erről sokat tudunk, van mediáció meg Gordon-módszer az iskolákban, de mégsem jutnak el oda, amit Neill mond, hogy hetente legyen egy gyűlés, amin megbeszéljük az iskolában előforduló konfliktusokat. Mert ez nem feltétlenül a felnőttek, hanem a közösség feladata.

Amikor lehetőségem van a demokrácia fontosságáról beszélni, gyakran adom a pároknak azt a feladatot, hogy meséljenek egymásnak arról, amikor őket az iskolában valami igazságtalanság érte. Ilyenkor előjönnek a különféle traumatikus történetek, s ha ezek már a levegőben vannak, meg szoktam kérdezni, hogy mit csináltak ezzel a dologgal. A legtöbben azt mondják, hogy semmit. Ha kiderül, hogy nincs erre semmi megoldás, fel lehet tenni a másik kérdést: miért nincs? Meg kellene teremteni! Fontos

lenne, hogy az iskolában legyen egy olyan hely, ahol a sérelmezett megkap-hassa az igazát. Nem a másik megbüntete-tése által, de úgy, hogy a másik megértse, és az évek során felfogja: a másiknak is igazat kell adni ahhoz, hogy mindketten jól érezzük magunkat.

– *A tanárok mentalitása megváltoztatá-sának fontosságán túl egyes előadásokban talán az egész rendszer felborításáig és új-raépítéséig is elmentél. Merthogy nincs át-menet, vagy legalábbis nagyon nehézkes...*

– Ezt azért finomítanám. Valóban sok ponton kellene újdonságot hozni, pél-dául a tanárképzésben, az iskolaszerve-zésben. Legalább addig el kellene jutni, hogy megnézzük, vannak-e alternatív modelljei az iskolának. Szerintem az ön-kormányzó iskola egy alternatív modell, amelyik – legalábbis az angolszász vi-lágban – bebizonyította, hogy életképes. Summerhill 90 éve működik, persze van-nak problémák ott is, meg az angol isko-lairányítás megpróbálta bezáratni, de ez megghiúsult, sikerült megvédenie magát. Nagyszerű próbája lenne a toleranci-ának, ha a mai rendszer megengedné, hogy ilyenek létezenek. Ez persze veszé-lyes, mert a mai iskolarendszer lényegé-hez tartozik, hogy ne nagyon lehessen kitekintgetni belőle. Abban a szabad is-kolában, amelyikről beszéltem, mindig azt mondták, hogy először menjenek oda a szülők, és először ők mondjanak igent rá, mert a gyerek amúgy is igent mond. Tehát itt nem a gyerekeken múlik, ha-nem az iskola vezetőségének, az állam-nak a felelőssége, hogy ez a fajta iskola is létezzon. És fontos lenne, hogy ne egy évet várjanak a beválás megítélésével, hanem legalább ötöt, de jobb lenne, ha tízet. Mert a gyerekek fejlődési ritmusa egy ilyen szabad környezetben egészen más, mint a nagyon beszabályozott isko-larendszerben.

– *Saját környezetemben azt látom, hogy a szülők elvileg jónak látják az al-ternatív kezdeményezéseket, de mégsem elegendően döntenek mellettük. Mert „ebben a világban teljesíteni kell, bizonyítani kell” – mondják. Félnék tőle, hogy ilyen helyeken nem kap megfelelő tudást a gyerekiük...*

– Nyilván ez a döntő kérdés. Vála-szomban előbb azt emelem ki, hogy el-sősorban milyen tudást ad az általam emlegetett szabad iskola. Olyat, aminek a hiányát talán nem is vesszük észre, pedig nagyon fontos lenne. Nagyon erős személyközi kompetenciákat ad a

gyereknek, így a gyerek meg mer szólal-ni, el meri mondani, amit gondol, képes meghallgatni a másikat, képes kompro-misszumot kötni, és képes kezdeményezni. Van egy szép angol kifejezés: ready to boot – kész arra, hogy valamit (valami változást) elindítson. Ezek olyan fontos dolgok, amiket nem úgy lehet megta-nulni, hogy az iskolában elmondják: az emberi kapcsolatok úgy működnek, hogy először neked kell meghallgatni a másikat. Ezekben az iskolákban a tudás egy része a mindennapi gyakorlatból keletkezik. Ami a tudás másik részét il-leti... Lehet, hogy az ilyen iskolákban egyoldalúbb lesz a gyerekek tudása, te-hát arról fognak tudni sokat és mélyeb-ben, ami valóban érdekli őket, de hát ép-pen ez a lényeg. Meg szoktam kérdezni ilyenkor: ha téged egy orvosprofesszor operál, akkor az ő irodalmi műveltsége mennyire releváns számodra? Amúgy a mai világ úgysem hagyja egyoldalúnak lenni a gyerekeket.

Angliában például eltörölték az érett-ségit. Helyette minden felsőfokú tanin-tézet megmondhatja, hogy milyen vizs-gákra van szükség ahhoz, hogy valaki ott

„Két szülői szemlélet léte-zik, az egyik megmondja, hogy ki a gyereke, a másik pedig hagyja, hogy a gyerek az legyen, aki lenni akar. Ez persze a gyakorlatban nem olyan egyszerű. A szülők viszont terelgethetik egy – általuk legjobbnak tartott – szűk úton a gyereket, vagy engedhetik egy kicsit széle-sebb útra is.”

kezdjen tanulni. A summerhilli gyerekek az iskola utolsó éveiben leteszik ezeket a vizsgákat. Itt is visszatérek Veckerdyhez: „Legyél az, aki vagy.” Summerhillben el-fogadott, hogy nem mindenki intellektu-ális típus. Az agyunkban van egy nagyon erős hierarchia, hogy egy orvos vagy jo-gász „többet ér”, mint egy kőműves vagy egy kertész. De miért? Miért gondoljuk azt, hogy egy boldog embernek diplo-mával kell rendelkeznie? Végül is arra kellene nevelnünk a gyerekeinket, hogy felvállalják azt, amit szeretnek, és ha a mai világban ennek ez az ára, akkor ezt is vállalják.

Fóti Péter írásai:

- A *Tani-tani* alternatív, online peda-gógiai lapban: <http://www.tani-tani.info/taxonomy/term/66>
- A Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Közhasznú Egyesület honlapján: <http://www.demokratikusneveles.hu/index.php/cikkek/23-foti-peter>

– *Egy ilyen porosz rendszerben utópisztikusnak tűnik egy Summerhill-szabadságú iskola, de írásaidal, előadás-iddal te mégis utóbbi mellett agítasz. Az is igaz, hogy jó ideje mondd, írod a magadét, és ahhoz képest nem sok minden változik. Nem szélmalomharc ez?*

– Lehet, hogy egyelőre nem változik semmi, és lehet, hogy most szélmalom-harc az én tevékenységem, de azzal együtt egyre gyakrabban tűnnek fel em-berek Magyarországon is, akik hisznek ebben. Abban hiszek, hogy – ugyanúgy, ahogyan Jézus tette – gyűjteni kell a tanítványokat, és újra és újra megvá-laszolni a kérdéseket, és elfogadni azt, hogy ez nem mindenkinek passzol. Azokat kell gyűjteni, akikben ez a tűz tovább tud égni.

– *Az említett elképzelések valóra váltá-sának segítése céljából a hozzád hasonlóan gondolkodó barátokkal életre hívtátok a – European Democratic Education Community magyar tagszervezeteként működő – Demokratikus Nevelésért és Tanulásért Közhasznú Egyesületet...*

– Igen, ennek ötven tagja van ma. Az egyesületben most dolgozunk azon, hogy létrehozzunk egy olyan ismeret- és tudásanyagot, ami segíteni tud egyes embereknek egyrészt a magán-tanulóság felé és még inkább magán-tanuló közösségek létrehozása felé. Ennek lesz jogsegély része, lelki segély része és útmutató része. Egyelőre hiva-talosan a Kavalkád Egri Demokratikus Tanulóközösség létezik, de több új kezdeményezésről is van tudomásunk Magyarországon. Kicsiből indulunk, de mindig tudjuk, hogy az igazán nagy változásokat kis csoportok kezdték el.

OSZVÁTH JUDIT

